

DeLageWaard

Christelijke Scholengemeenschap
voor vmbo, mavo, havo en vwo

Protocol dyslexie

Vmbo/mavo

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Visie en beleid	4
Begeleiding	6
Aanpassingen bij toetsen en examens	6
Bijlage 1: Richtlijnen voor toets beoordeling voor Nederlands en MVT	7
Algemeen.....	7
Arial 12 het standaard lettertype	7
Andere vakken dan Nederlands en MVT.....	7
Nederlands	8
Engels	9
Duits.....	10
Frans	11

Voorwoord

In 2013 heeft het Masterplan Dyslexie met financiële steun van het ministerie van OCW het landelijk protocol Dyslexie Voortgezet Onderwijs herzien. Dit protocol biedt handvatten voor het opstellen, uitvoeren en evalueren van dyslexiebeleid binnen VO scholen.

Het protocol dyslexie van CSG De Lage Waard omschrijft hoe wij als school praktisch vormgeven aan de aanbevelingen die het ministerie van OCW in het landelijk protocol dyslexie voorschrijft.

Papendrecht, juli 2020

Patricia Bijker-Hubers

Dyslexiecoach

Annemarie de Gruijter

Zorgcoördinator

Visie en beleid

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/ of vlot toepassen van het lezen en/ of spellen op woordniveau. (*Stichting Dyslexie Nederland 2008*)

De leerling blijft dyslectisch, ook nadat hij met veel hulp een redelijk niveau heeft bereikt. Een groot probleem voor dyslectische leerlingen is, dat zij hun kennis en vaardigheden niet voluit kunnen laten zien, als gevolg van hun beperkte vaardigheden bij het lezen en spellen. Onze visie is daarom dat een leerling met dyslexie actief bezig moet blijven om de gevolgen van zijn handicap te verkleinen. De school ondersteunt en begeleidt hierin de leerling door middel van gesprekken met de dyslexiecoach en diverse hulpmiddelen.

CSG De Lage Waard volgt in haar beleid het landelijk protocol dyslexie VO zoals vastgesteld door het Masterplan dyslexie Nederland. Ons protocol geeft een beknopt overzicht van de wijze waarop wij vorm geven aan dit landelijk protocol.

Doelstellingen dyslexiebeleid

Ons dyslexiebeleid heeft tot doel:

- Dyslectische leerlingen kunnen die opleiding volgen waartoe ze op basis van hun cognitieve capaciteiten in staat zijn;
- Leerlingen kunnen omgaan met hun dyslexie;
- Leerlingen vergroten hun functionele lees- en schrijfvaardigheid, zo nodig met hulpmiddelen.

Voor wie geldt dit protocol?

Ons dyslexieprotocol geldt voor alle leerlingen met een geldige dyslexieverklaring.

Deze leerlingen hebben vaak vooral veel moeite met:

- Lezen en/ of spellen op woordniveau bij Nederlands;
- De moderne vreemde talen (nieuwe klank-tekenkoppelingen, ingewikkelde spellingafspraken);
- Het snel en accuraat kunnen lezen (decoderen) van teksten bij alle vakken;
- Het snel en accuraat kunnen spellen (coderen) bij functioneel schrijven bij alle vakken;
- Taken binnen de gestelde tijd afronden.

Signalering en onderzoek

In de meeste gevallen is dyslexie op de basisschool al gesignaleerd en vastgesteld. Omdat dyslexie nooit overgaat, behoudt deze verklaring de hele schoolloopbaan haar geldigheid.

Wanneer op basis van prestaties en dossiergegevens het vermoeden rijst dat een leerling mogelijk dyslexie heeft ondernemen wij de volgende stappen:

- Afname signaleringsdictee;
- Afname stilleesdictee;
- Dossier wordt beoordeeld door de Poortwachter Dyslexie van ons Samenwerkingsverband;
- Indien nodig volgt een onderzoek door een GZ psycholoog waarbij mogelijk een dyslexie verklaring wordt afgegeven.

Ouders worden door de dyslexiecoach op de hoogte gesteld van het verloop van deze screening en eventueel daarop volgend onderzoek.

Begeleiding

Alle leerlingen met een dyslexieverklaring worden begeleid door de dyslexiecoach. De begeleiding houdt het volgende in:

- Begeleidingsgesprekken in groepjes van maximaal 6 leerlingen. Gesprekonderwerpen zijn bijvoorbeeld: hoe leer ik voor toetsen, leesstrategieën, hoe werkt de voorleessoftware etc;
- Leerlingen ontvangen een samenvatting van de groepsgesprekken met tips;
- Leerlingen ontvangen een dyslexiekaart met daarop de compenserende maatregelen en de afspraken waaraan leerlingen zelf gaan werken;
- Alle leerlingen kunnen kosteloos gebruik van het programma TextAid. Met deze software kunnen leerlingen boeken en teksten voor laten lezen en hun getypte tekst controleren op spelfouten. De dyslexiecoach zorgt voor een account en legt uit hoe het programma werkt.

Aanpassingen bij toetsen en examens

Leerlingen met dyslexie krijgen toetsen en een examen dat precies gelijk is aan dat van de andere leerlingen. De school kan er dus niet voor kiezen om normen te versoepelen of onderdelen van het examen weg te laten. Kortom: de inhoud blijft hetzelfde, alleen de vorm kan aangepast worden.

De volgende compenserende/dispenserende maatregelen gelden voor leerlingen met een dyslexieverklaring:

- 25% extra tijd bij toetsen en examens. (maximaal 30 minuten)
- Leerlingen kunnen indien nodig een vrijstelling aanvragen voor Frans of Duits in klas 2 van de mavo. De vrijkomende tijd besteedt een leerling aan een van de andere talen.
- Licentie voor het programma Text Aid (voorleessoftware)
- Vergoeding voor maximaal 5 voorgelezen schoolboeken van Dedicon
- Hulpprogramma's zoals WRTS en Quizlet
- Gebruik maken van een woordenboek
- Toetsen worden aangeboden in een goed leesbaar lettertype (Arial 12)
- Voorgelezen examens (met voorleessoftware) in een aparte ruimte.
- Vrijstelling voor voorleesbeurten in de klas.
- Aparte normering voor spellingstoetsen.

Bijlage 1: Richtlijnen voor toets beoordeling voor Nederlands en MVT

Algemeen

Dyslectische leerlingen hebben recht op extra tijd voor schriftelijke toetsen. In Artikel 55.2b van het Examenbesluit is wettelijk vastgelegd dat leerlingen met een leerstoornis zoals dyslexie in ieder geval recht hebben op een verlenging van de duur van de betreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten (maximaal 25% extra tijd)

Het uitgangspunt is dat de docenten van de Moderne Vreemde Talen het moment van toetsen zoveel mogelijk op elkaar afstemmen. Afstemming vindt plaats aan de hand van het rooster en het klassenboek in Magister.

Arial 12 het standaard lettertype

Alle aan leerlingen op papier geleverde teksten zoals samenvattingen, overhoringen en toetsen worden aangeboden in het grote en duidelijke lettertype Arial 12, goed leesbaar voor dyslectische leerlingen, zodat geen aparte versies nodig zijn. Er worden geen aparte vergrotingen gemaakt voor dyslectische leerlingen, ook al wordt daarom gevraagd.

Andere vakken dan Nederlands en MVT

Bij andere vakken dan de talen worden spelfouten nooit meegerekend.

Het kan voorkomen dat het handschrift van een dyslectische leerling zo onduidelijk is, dat er aanleiding is te twijfelen aan het juiste antwoord. In dergelijke gevallen zal de docent meer moeite doen bij wat er werkelijk staat. Een aanbevolen aanpassing in dit geval is, dat de leerling de toets op de computer maakt.

Nederlands

1. Bij dyslectische leerlingen worden spelfouten alleen aangerekend in spellingtoetsen. Hierbij wordt een soepele beoordeling toegepast. Er wordt bijvoorbeeld gerekend met 'halve fouten'.
2. Bij dyslectische leerlingen worden herhalingen van spelfouten niet meegerekend en er wordt een maximum van puntenaftrek voor spelfouten gehanteerd.
3. In overleg* kan besloten worden tot een 'versoepeling' van dictees. Een dyslectische leerling kan gebaat zijn bijvoorbeeld alleen de even (of oneven) zinnen te hoeven maken. Een vrijstelling van het onderdeel 'dictee' is ook een optie.
4. Een fonetische geschreven woorden spelling kan bij dyslectische leerlingen goed gerekend worden. Met uitzondering van spellingtoetsen en dictees. Zie 1 en 3.
5. Dyslectische leerlingen ondervinden vaak grote problemen bij het voldoen aan het lezen voor de literatuurlijst. In overleg* worden afgesproken of hulpmiddelen bij het lezen wenselijk zijn. Hierbij kan worden gedacht aan luisterboeken. De leerling kan deze via de ouder(s)/verzorger(s) aanvragen bij Loket Anders Lezen. Er zijn ook luisterboeken in de mediatheek aanwezig (beide locaties).
6. Bij het maken van vragen bij leesteksten, kan in overleg* worden afgesproken dat de hoeveelheid tekst of het aantal vragen wordt verminderd, dus dat een kortere toets wordt afgenomen.

Engels

1. Als een woord fonetisch wordt geschreven wordt dit bij dyslectische leerlingen als fout niet of minder zwaar gerekend. Dit met uitzondering van grammaticale fouten of 'Words'.
2. Spelfouten worden bij dyslectische leerlingen wel aangegeven maar telt de spelling niet of minder zwaar mee op het geheel.
3. Bij dyslectische leerlingen worden fouten in het geval van dubbele (mede-)klinkers niet meegerekend. Bijvoorbeeld 'kis' in plaats van 'kiss'. Dit met uitzondering van grammaticale fouten, bijvoorbeeld 'He kiss' in plaats van 'He kissed'.
4. Bij dyslectische leerlingen worden fouten door letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties niet meegerekend, bijvoorbeeld: raod (road), truoble (trouble).
5. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt gelden de bovenstaande regels niet.
6. Bij dyslectische leerlingen wordt het werk 'fonetisch nagekeken', dus er wordt anders gelet op spelfouten. Wel wordt gelet op zinsbouw.
7. Met betrekking tot luistertoetsen kan in overleg¹ worden afgesproken dat bij dyslectische leerlingen de luistertoets eventueel op een ander moment (eerder of later) individueel wordt afgenomen waarbij een hoofdtelefoon gebruikt kan worden.
8. Met betrekking tot het maken van vragen bij leesteksten, kan in overleg* worden afgesproken dat bij dyslectische leerlingen de hoeveelheid tekst wordt verminderd (een kortere toets).
9. Dyslectische leerlingen wordt de mogelijkheid geboden mondeling te herkansen in overleg* met de docent.

¹ Overleg vindt altijd plaats tussen de vakdocent en de leerling

Duits

1. Als een woord fonetisch wordt geschreven wordt dit goed gerekend. Dit met uitzondering van grammaticale fouten.
2. Als een Umlaut in de grammatica is behandeld en foutief wordt toegepast geldt dit als een hele fout.
3. Fouten met betrekking tot (mede)klinkerverdubbeling worden niet meegerekend. Bijv. Monaat of Monnat wordt niet fout gerekend.
4. Fouten met betrekking tot letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend. Bijvoorbeeld Truam (Traum)
5. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt, gelden de bovenstaande regels niet.
6. Met betrekking tot luistertoetsen kan in overleg* worden afgesproken tot individuele afname met gebruik van koptelefoon.
7. Met betrekking tot het maken van leesteksten, kan in overleg* worden afgesproken, dat de hoeveelheid tekst wordt verminderd (een kortere toets).
8. Mondeling herkansen in overleg² met de docent.

GUSGIKT

ONCHESGIKD

DYSLECTISCH

² Overleg vindt altijd plaats tussen de vakdocent en de leerling

Frans

1. Als een woord fonetisch wordt geschreven, wordt dit goed gerekend bij het produceren van woordjes en/ of zinnen.
2. Grammaticale fouten worden fout gerekend in de oefeningen waarin de grammatica expliciet getoetst wordt, bijvoorbeeld bij een toets werkwoordspelling.
3. Foutief gebruik van accenten of het niet plaatsen daarvan wordt niet fout gerekend.
4. Foutief gebruik van interpunctie en hoofdlettergebruik wordt niet fout gerekend.
5. Fouten in dubbele klinkers/medeklinkers worden niet meegerekend. Bijvoorbeeld: *file (fille), passepoort (passeport)*.
6. Fouten door letterverdraaiingen in vaste lettercombinaties worden niet fout gerekend. Bijvoorbeeld: *rue (reu)*.
7. Als een woord door verkeerde spelling een andere betekenis krijgt wordt het woord fout gerekend. Bijvoorbeeld *lion (leeuw)* en *loin (ver)*.
8. Fouten bij de lidwoorden (le, la, les, un, une) worden ¼ fout gerekend.
9. In geval van luistertoetsen kan in overleg worden afgesproken tot individuele afname met gebruik van koptelefoon.
10. Met betrekking tot het maken van leesteksten kan in overleg* worden afgesproken dat de hoeveelheid tekst wordt verminderd (een kortere toets).
11. Bij blijf van voldoende inzet, maar onvoldoende resultaat kan in overleg* worden afgesproken dat een CP in 2 delen wordt aangeboden (het leerwerk m.b.t. woordjes en zinnen enerzijds en de grammaticaonderdelen anderzijds). Dit met als doel, de hoeveelheid stof te kunnen behappen.
12. Bij blijf van voldoende inzet, maar onvoldoende resultaat, krijgt de leerling in overleg* de mogelijkheid om 1x per periode (= 3x per jaar) een vaardigheidstoets (op het gebied van leesvaardigheid, luistervaardigheid of spreekvaardigheid) te maken, met als doel het cijfer op te halen met die vaardigheid waar de leerling goed in is.
13. Mondeling herkansen in overleg³ met de docent.

³ Overleg vindt altijd plaats tussen de vakdocent en de leerling